

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Juridiikka

2018

Sanni Kivelä

PERINTÖVEROSUUNNITTELU

– perinnöstä luopuminen ja luovuttaminen

Sanni Kivelä

PERINTÖVEROSUUNNITTELU

- perinnöstä luopuminen ja luovuttaminen

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millä eri keinoin perinnöstä voi luopua tai sen voi luovuttaa. Perinnöstä luopuminen on yksi verosuunnittelun muodoista, jolla voidaan laillisin keinoin veronkiertorajojen puitteissa maksimoida verohyöty. Perinnöstä luopumisella on vahva taloudellinen vaikutus ja perinnöstä luovutaankin useimmiten omaisuuden siirtämiseksi sukupolven yli perintöverojen minimoimiseksi tai sen vuoksi, ettei perintö ohjautuisi perillisen velkojille.

Opinnäytetyöni on lainopillinen tutkimus ja se valaisee Verohallinnon antamien ohjeiden mukaisesti perintöverosuunnittelua. Sääntelyä sovelletaan korkeimman hallinto-oikeuden ja korkeimman oikeuden antamien ratkaisujen pohjalta esimerkein käytäntöön.

Teoriaosuus sisältää yleistä perinnöstä luopumisesta ja luovutuksesta, jonka jälkeen teksti syventyy testamentista luopumiseen, ennakkoluopumiseen, henkilövakuutuskorvauksesta luopumiseen, tasinkoetuudesta luopumiseen sekä hallintaoikeudesta luopumiseen. Lopuksi käsitellään, miten luopuminen voidaan peruuttaa.

Ajan tuoma varallisuus, joka on suurelta osin kiinni omistusasunnossa, on vuosien ajan ollut kasvussa ja samalla perillisten perintöosuudet ovat kasvaneet. Tutkimukseni avulla jokaisella kansalaisella on mahdollisuus saada käsiinsä tarvittava tieto perinnöstä luopumisesta ja sen hyödyistä sekä mahdollisuus soveltaa selvitettyä tietoa omaan tulevaan perintöosaan.

ASIASANAT:

perinnöstä luopuminen, perintöverosuunnittelu, omaisuuden periminen

Sanni Kivelä

INHERITANCE TAX PLANNING

- Renunciation and Extradition of inheritance

The purpose of this thesis is to examine how a renunciation of inheritance can be done. Renunciation of inheritance is one of the forms of tax planning that can legitimately be used to maximize tax benefits within tax avoidance limits. It has a strong economic impact and usually is done to transfer assets across a generation to minimize inheritance taxes or to make sure that the inheritance will not be directed to the heir's creditors.

The thesis is a juridical research and it illustrates inheritance tax planning according to the instructions by the Tax Administration. The thesis applies examples based on the decisions of the Supreme Administrative Court and the Supreme Court.

The theoretical part includes the renunciation and extradition of inheritance generally. After that, the text deepens on the renunciation of a will, renunciation in advance, renunciation of a life insurance, renunciation of a widow's benefits and renunciation of a proprietary right. Finally, there are guidelines on how a renunciation can be cancelled.

Over time, wealth has increased and most of it has been invested in ownership apartments. With the growing wealth, the inheritance shares have increased. With the help of my research, every citizen has an opportunity to receive information on the renunciation of inheritance and its benefits, as well as opportunity to apply the information on one's own inheritance.

KEYWORDS:

renunciation of inheritance, inheritance tax planning, inheriting property

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimusmenetelmät ja lähteiden arviointi	8
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA	10
3 PERINTÖVEROA KOSKEVA SÄÄNTELY	13
3.1 Perintö- ja lahjaverolaki	13
3.2 Perintökaari	14
3.3 Ulosottokaari	16
4 LUOPUMISESTA JA LUOVUTUKSESTA YLEISESTI	18
4.1 Tehokas luopuminen	19
4.2 Tehoton luopuminen	19
4.3 Muoto- ja pätemättömyysehdot	20
5 MUITA LUOPUMISEN TAPOJA	22
5.1 Testamentista luopuminen	22
5.2 Ennakkoluopuminen	24
5.3 Henkivakuutuskorvauksesta luopuminen	25
5.4 Tasinkoetuoikeudesta luopuminen	26
5.5 Hallintaoikeudesta luopuminen	26
5.6 Luopumisen peruuttaminen	27
5.6.1 Ennakkoluopumisen peruuttaminen	28
5.6.2 Jälkiluopumisen peruuttaminen	28
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	29
LÄHTEET	32

TAULUKOT

Taulukko 1. Väestön ikääntyminen Suomessa (Lassila ym. 2007, 17).	10
Taulukko 2. Perintö- ja lahjaverokertymät milj. euroa (Tilastokeskus 2017).	11

KÄYTETYT LYHENTEET

AL	Avoliittolaki (234/1929)
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (228/1929)
PerVL	Perintö- ja lahjaverolaki (378/1940)
PK	Perintökaari (40/1965)
UK	Ulosottokaari (705/2007)

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen taustalla on oma mielenkiinto yleisesti verotuksen lainalaisuuksiin ja sukukohtaisen ajankohtaisuuden vuoksi erityisesti perintöverotusta kohtaan. Tutkin oppinnäytetyössäni sitä, millä eri keinoin perinnöstä voi luopua tai vaihtoehtoisesti luovuttaa sen. Perintöverosuunnittelu on oman varallisuuden jakautumisesta huolehtimista ja jossain määrin kuolemaan valmistautumista. Tavoitteenani on selkeyttää perinnöstä luopumisen periaatteita, jotta jokainen aiheesta kiinnostunut pystyy ymmärtämään, millä toimenpiteillä perinnöstä luopumien onnistuu tehokkaasti ja lain mukaisesti.

Aihe on ajankohtainen, sillä perintöverotuksen lainalaisuudet ovat olleet esillä medias- sa useampaan otteeseen ja samalla ihmisten kiinnostus perintöveroa kohtaan on noussut. Suomen kuvalehti 13.6.2014 otsikoi uutisensa ”Perintövero: Reilu vai epärei- lu?” ja muutama vuosi myöhemmin 20.3.2018 Iltalehti julkaisi uutisen otsikolla ”Asian- tuntija neuvoo: näin minimoit perintöveron vaikutukset jo nyt – älä jää odottelemaan lakimuutosta”. Aiheen ajankohtaisuutta korostaa se, että työni kirjoitusprosessin aikana eduskuntaan jätettiin perintö- ja lahjaverolaki koskeva kansalaisaloite.

Kansalaisaloite KAA 6/2018 vp jätettiin eduskuntaan 28.9.2018. Se vetoaa perintö- ja lahjaverosta luopumiseen sillä, että Ruotsi on luopunut verosta vuonna 2004 ja Norja vastaavasti vuonna 2014. Aloitteen mukaan lahjavero on yhteiskunnalle ongelmallinen ja aiheuttaa ongelmatilanteita läheisen kuoleman tapahtuessa. Perintöverotuksessa nähdään moraalinen ongelma, lähiomaisen kuoleman yhteydessä valtio rankaisee suri- jaa vaatimalla veroa yhteisestä, jo ennestään verotetusta omaisuudesta. Lisäksi vero kohtelee kansalaisia epäoikeudenmukaisesti ja epätasaisesti, sillä joissain tapauksissa perijällä ei ole pääomaa veron maksamiseksi ja on näin pakotettu myymään hankki- maansa omaisuutta. Veron vaikutus yrittäjyyteen ja sukupuolenvaihdoksiin nostetaan esille erityisesti vaikeuttajana yritystoiminnan jatkuvuudelle. Aloitteen yhteenvedon mu- kaan perintö- ja lahjavero nähdään yhtenä Suomen talouden kehittymisen estokivinä. Kyseisten verojen poistaminen mahdollistaa työpaikkojen säilymisen ja uusien luomi- sen. Tämä edistää kasvua ja näin voidaan parantaa esimerkiksi koulutuksen ja hoito- alan edellytyksiä – näin verotus on järkevämpää ja veroihin käytetyt varat voidaan ohja- ta talouden kasvuun.

Asiaa käsiteltiin 11.10.2018 eduskunnan täysistunnossa. Ruotsalaisen kansanpuolu- een Stefan Wallin nostaa puheenvuorossaan esille sen, että Ruotsissa alun perin pyrit-

tiin yksinkertaistamaan perintö- ja lahjaverotusta, mutta prosessin aikana kyseisestä verosta päätettiin kokonaan luopua. Perusteluina veron poistamiselle olivat perheyrittysten sukupuolenvaihdokset, asuntojen korkea verotusarvo ja verosuunnittelun mahdollisuus. Wallin uskoo, että yritystoimintaan sidotun varallisuuden siirtyminen ajoissa nuorempaan ja aktiivisempaan omistukseen loisi uusia työpaikkoja ja verotuloja enemmän kuin mitä valtion kassaan nyt tämän nykyisen veromuodon kautta kertyy varoja.

Vihreiden Ville Niinistö esittää eriävän mielipiteen keskustelussa ja toteaa, että olisi kiva vastustaa veroja ylipäättäen, mutta koulut, päiväkodit, terveyskeskukset ja hyvinvointivaltio täytyy rahoittaa kuitenkin jollain. Perintöverossa on kysymys verosta, joka taloustieteilijöiden mielestä kohdistuu sellaiseen varallisuuteen, joka on niin sanottua laiskaa rahaa. On parempi verottaa vähemmän työntekoa ja tuottavia asioita, sellaisia, joilla luodaan hyvinvointia ja uutta rahaa, jotta suomalainen yhteiskunta pärjää. Lopuksi Niinistö vielä toteaa, että markkinatalouden etu on se, että on jonkinlainen perintövero, mutta sen pitää olla kohtuullinen ja siinä pitää olla pitkät maksuajat. Joustoja pitää olla, mutta kokonaan tästä verosta ei pitäisi luopua.

Viimeisenä puhujalistalla oli Suomen Keskustan Antti Kurvinen. Hän nostaa esille sen huomion, että perintöveron oikeudenmukaisuutta perustelevat unohtavat käytännön elämän todellisuuden. Nykyinen järjestelmä puree erityisesti sellaisiin kuolinpesiin, joissa varallisuus on asuntoja tai muuta kiinteää omaisuutta. Kansantalouden kannalta perintöveron ongelma on se, että se on vastaisku säästämislle ja omaehtoiselle pitkäjänteiselle vaurastumiselle.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, joka lähetti sen verojaostoon käsiteltäväksi. Verojaosto päätti panna asian pöydälle ja tämän jälkeen 27.11.2018 valtiovarainvaliokunta päätti, ettei asian johdosta ryhdytä enempään toimenpiteisiin.

1.1 Tutkimusmenetelmät ja lähteiden arviointi

Työni on kvalitatiivinen tutkimus. Lainopin metodit ovat varsin lähellä laadullisia (kvalitatiivisia) menetelmiä (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2012, 25). Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Oikeustieteellisessä tutkimuksessa selvi-

tellään ja analysoidaan jotakin oikeudellista ongelmaa säännösmateriaalia ja kirjallisuutta vasten (Husa ym. 2012, 27).

Tutkimusmenetelmällisesti teksti on lainopillinen eli oikeusdogmaattinen. Oikeusdogmatiikka rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan ja sen tutkimusongelmana on selvittää, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö käsiteltävässä oikeusongelmassa. Lainoppi pyrkii antamaan vastauksen siihen, kuinka aktuaalisessa tilanteessa pitäisi toimia voimassa olevan oikeuden mukaan. Lainoppi on keskeiseltä sisällöltään oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkimusta ja aivan erityisesti niiden sisällön selvittämiseen tähtäävää toimintaa ja tulkintaa. (Husa ym. 2012, 20.)

Oikeuslähteet muodostavat tiedonhaun viitekehyksen, sillä oikeudellinen ratkaisutoiminta, oikeustiede ja tulkinta perustuvat oikeuslähteisiin ja niiden asianmukaiseen käyttöön. Oikeuskäytännön lähteiden lähtökohtana on ajatus siitä, että aiempaa ratkaisukäytäntöä vastaava tapaus ratkaistaan samalla tavalla. Eniten painoarvoa on KKO:n ja KHO:n ratkaisukäytännöllä. (Tenhunen 2011, 25, 27.) Yleisesti voidaan todeta, että käsiteltävästä aiheesta löytyy sekä vanhoja että uusia lähteitä, jotka ovat yhtä luotettavia lain ja säännösten hitaan muuttumisen vuoksi. Työssäni sovellan oikeuskirjallisuutta ja lakeja sekä oikeuskäytännön tapauksia esimerkein käytännön arkielämään.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Heti toisen maailmansodan jälkeen syntyneiden lasten määrä oli suuri. Suurimmat ikäluokat ovat jääneet tai jäävät eläkkeelle tämän vuosikymmenen kuluessa. Eläkeikäisten määrä suhteessa työkäisiin kaksinkertaistuu vuoteen 2050 mennessä. (Lassila, Määttä & Valkonen 2007, 17, 20.)

Taulukko 1. Väestön ikääntyminen Suomessa (Lassila ym. 2007, 17).

Väestön määrän muutos, %, 2004-2050	Vanhuushuoltosuhte 2004 65+ / 15–64-v.	Vanhuushuoltosuhte 2025 65+ / 15–64-v.	Vanhuushuoltosuhte 2050 65+ / 15–64-v.
-0,1	23,3	41,4	46,7

Eläkkeelle siirtyviin suuriin ikäluokkiin, 1945–1954 syntyneet, liitetään usein mielikuva aktiivisesta, terveemmästä ja varakkaammasta kansanosasta kuin aiemmat eläkeläis-sukupolvet (Huovari, Kiander & Volk 2006, 77). Iän myötä varallisuusrakenne monipuolistuu, kun asuntoparallisuuden muun muassa omistusasunnon, sijoitusasunnon ja vapaa-ajan asunnon lisäksi vanhemmilla on myös muuta rahoitusvarallisuutta. Iän myötä velkarasitus vähenee olennaisesti ja lopulta häviää kokonaan ikääntyneiltä. (Tilastokeskus 2012.)

Ihmisten varallisuus oli 1900-luvun alussa vähäistä ja tyyppilliseltä perittävältä jäi hädintuskin varoja hautajaisten kustantamiseen. Yksityishenkilöiden varallisuus oli edelleen niukkaa vielä 1960-luvullakin. Esimerkiksi vuonna 1968 eräessä maaseutukunnassa rekisteröityjen perukirjojen mukaan 56 prosentissa kuolinpesistä oli vuoden 2012 rahan arvoon muutettuna varoja vähemmän kuin 7000 euroa. Tänä päivänä perinnöstä on sen saajalle enemmän taloudellista merkitystä. (Tuunainen 2015, 4.) Yksi kohtuullisen luotettava mittari perintönä siirtyvän omaisuuden määrän arvioimiseksi on perintö- ja lahjaverokertymä, joka osoittaa perityn tai lahjana saadun omaisuuden arvon kasvaneen 1970-luvulta asti (Tilastokeskus 2017; Tuunainen 2015, 4-5.)

Taulukko 2. Perintö- ja lahjaverokertymät milj. euroa (Tilastokeskus 2017).

1975	14 000 000
1980	26 000 000
1985	61 000 000
1990	146 000 000
1995	167 000 000
2000	368 000 000
2005	486 000 000
2010	387 000 000
2015	631 000 000
2016	522 000 000
2017	909 000 000

Verokertymiä tarkastellessa on syytä ottaa huomioon verovapaat perintöosuudet. Tällainen varallisuus koskee perintöjä, joissa perintöosuus jää alle 20 000 euron tai puoliso vähennyksen osalta alle 90 000 euron ja alaikäisyys vähennyksen osalta alle 60 000 euron. Lisäksi kokonaisuuteen vaikuttaa se, että taulukko sisältää sekä lahjana, että perintönä saadun omaisuuden veron. Arvioiden mukaan 80 prosenttia kohdistuu nimenomaan perintöihin. (Tuunainen 2015, 5.)

Tunnetuimpia malleja kotitalouksien säästämis- ja kulutus päätöksiin tekemiseen ovat Friedmanin pysyväistulohypoteesi vuodelta 1957 sekä Andon ja Modiglianin elinkaarihypoteesi vuodelta 1963. Pysyväistulohypoteesin mukaan kulutus mitoitetaan kotitalouksissa niin, että se vastaa pysyvää ja keskimääräistä tulotasoa. (Huovari ym. 2006, 79.) Elinkaariajattelun mukaan kotitalouksien säästäminen on keskimäärin suurimmillaan keski-ikässä, kun työikäisten tulot ovat korkeimmillaan. Kulutusta pyritään tasamaan yli elinkaaren ja tästä syystä eläkeikäiset kuluttavat tuloistaan suuremman osan kuin keski-ikäiset. Tällä perusteella voidaan sanoa, että ikääntyminen vähentää kotitalouksien säästämistä. Kuitenkin eläkkeelle siirryessä useimmilla kotitalouksilla varallisuus on suurilta osin kiinni omistusasunnossa ja keskimääräisen eliniän pidentyessä motiivi varallisuuden ylläpitoon eläkeikässä kasvaa. (Lassila ym. 2007, 26.)

Kulutushypoteesit tuottavat usein käyttäytymismalleja, jossa eläkeikäisten säästäminen on negatiivista ja vähitellen kerättyä omaisuutta käytetään pois. Käytännössä näin ei välttämättä aina käy, jos halutaan jättää jälkipolville perintöä tai varautua odottamattomiin terveydenhoitomoihin. Suomalaisten eläkeläiskotitalouksien säästämiskäyttäytymisessä ei ole merkittävää muutosta työikäisiin, vaan varallisuus kasvaa edelleen tulojen pienentyessä. Käytännössä kulutus sopeutuu tulojen pienenemiseen, mutta säästäminen pysyy ennallaan. Tämän perusteella voidaan sanoa, että eläkeläiskotita-

loudet pitävät säästämistä (mm. perintö- ja varautumismotiivit) ja riittävän varallisuustason ylläpitämistä tärkeämpänä kuin kuluttamista. (Huovari ym. 2006, 79-80.)

Ajan voidaan kuitenkin sanoa olevan suurin tekijä varallisuuden kasvussa. Kun siihen lisätään ajan tuomat muut yhteiskunnalliset vaikutukset, on varallisuuden kasvu huomattavan suurta. Tilastokeskuksen mukaan merkittäviä tekijöitä ovat olleet 1970-luvun stagflaation (taloustilanne, jossa on laman, korkean inflaation ja korkean työttömyyden yhteisvaikutus), 1990-luvun lama, vuosituhannen vaihteen teknologiabuumi, pidentyneet asuntolaina-ajat sekä Euroopan Unioniin liittyminen ja sen tuoma rahayksikkö euro (Tilastokeskus 2012). Eläkeikäisten varallisuus on ajan ja maailman muutosten saatossa lisääntynyt ja nyt viimeistään olisi hyvä miettiä sitä, miten eri keinoilla perintöveron suuruuteen voi vaikuttaa jo varhaisessa vaiheessa suunnittelemalla.

3 PERINTÖVEROA KOSKEVA SÄÄNTELY

Perintö- ja lahjaverolain (PerVL), perintökaaren (PK) ja ulosottokaaren (UK) sääntelyä koskevissa kappaleissa tarkastellaan yleisellä tasolla kohtia, jotka ovat välttämättömiä perintöveroa koskevan sääntelyn sekä perintöosan luopumisen tai luovuttamisen ymmärtämisessä.

3.1 Perintö- ja lahjaverolaki

Perintö- ja lahjaverolain yleisten säännösten mukaan jokainen, joka saa perintönä, testamentilla tai lahjana omaisuutta on velvollinen suorittamaan siitä veroa valtiolle. Perintöveron suorittamisvelvollisuus koskee perillisiä tai testamentinsaajaa, jos perinnönjättäjä taikka testamentinsaaja asui kuolinhetkellä Suomessa. Lisäksi perintöveroa on suoritettava Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta sekä sellaisen yhteisön osakkeista tai osuuksista, jonka varoista enemmän kuin 50 prosenttia muodostuu Suomessa olevassa kiinteästä omaisuudesta. Velvollisuus suorittaa perintöveroa alkaa perinnönjättäjän kuolemasta. Jos testamentin ehtojen mukaisesti perillinen saa omaisuuden vasta myöhemmin, suoritetaan veroa vasta, kun omaisuus on saatu. Lahjaveron suoritusvelvollisuus alkaa siitä, kun lahjansaaja on saanut lahjan haltuunsa. (PerVL 2:4.1-2, 2:5,7.)

Perintöveron suuruus määräytyy kuolinpesän osuuksien saajien sukulaissuhteiden perusteella ja ne jaetaan kahteen veroluokkaan.

- I. perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa oleva perillinen (myös ottolapset), aviopuolison suoraan alenevässä polvessa oleva perillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani tai avopuoliso, jolle annetaan avustus perintökaaren 8 luvun 2 § mukaan.
- II. muut sukulaiset ja vieraat. (PerVL 2:11.)

Veronalaisesta perintöosuudesta voidaan vähentää puolisovähennyksenä 90 000 euroa sekä alaikäisyysvähennyksenä 60 000 euroa henkilölle, joka on suoraan alenevässä polvessa oleva perillinen ja jolla oli perinnönjättäjän kuolinhetkellä lähin oikeus periä perinnönjättäjä ja joka ei tuolloin ollut täyttänyt 18 vuotta. Kun perintöosuus tai edellä mainittujen vähennysten jälkeinen jäännös ei nouse 20 000 euroon asti, on perintö ve-

rovapaata. (PerVL 2:12, 13.) Perintöveroa maksetaan perintöveroasteikon mukaan, joka on jaettu kahteen edellä mainittuun veroluokkaan.

Perintöverotus toimitetaan perinnönjättäjän jäämistöstä laaditun perukirjan tai jo perinnönjaon toimitettua jakokirjan perusteella. Verohallinto toimittaa perintö- ja lahjaveroituksen. Perukirja on annettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta Verohallinnolle ja veroilmoitus kolmen kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta. Jos perinnönjakosopimukselle, luovutustoimelle tai muulle perintöverotukseen vaikuttavalle oikeustoimelle on annettu sellainen oikeudellinen sisältö tai muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta tai jos on ryhdytty muuhun toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että perintöverosta vapauduttaisiin, on perintöverotuksessa meneteltävä asian varsinaisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Verohallinto määrää verovelvolliselle veronkorotuksen, jos perukirja, veroilmoitus tai muu ilmoitus on annettu puutteellisena, virheellisenä tai jätetty kokonaan antamatta. (PerVL 4:25, 29, 30, 31, 33a, 36.)

3.2 Perintökaari

Perintökaaren mukaan oikeus saada perintöä on sillä, joka elää perittävän kuolinhetkellä (PK 1:1). Perintökaari rakentuu *parenteeliperiaatteelle*, jossa parenteeli on perillisryhmää kuvaava käsite. Parenteeleja on yhteensä kolme. Puhdas parenteeliperimys tulee kysymykseen vain, jos perittävä oli naimaton eikä omaisuudesta ollut määrätty testamentilla. Perintökaaren parenteelijärjestelmä ja lesken asemaa koskevat järjestelyt vaikuttavat perinnön jakautumiseen sekä siihen, miten henkivakuutuksen nojalla maksettava vakuutuskorvaus on jaettava edunsaajien kesken. (Kangas 2018, 321.)

Parenteelit eli perillisryhmät ovat:

- I. Lähinnä perintöä saavat rintaperilliset, kukin lapsista yhtä suuren osan. ”Milloin lapsi on kuollut, tulevat lapsen jälkeläiset hänen sijaansa, ja joka haara saa yhtä suuren osan.”
- II. ”Jollei perittäväältä ole jäänyt jälkeläisiä, saavat hänen vanhempansa kumpikin puolet perinnöstä.” Jos jompikumpi vanhemmista on kuollut, jakavat perittävän sisarukset hänen osansa. Kuolleen sisaruksen sijaan tulevat hänen jälkeläisensä. Jos sisaruskia taikka heidän jälkeläisiään ei ole, mutta jompikumpi vanhemmista elää, saa tämä koko perinnön. Jos perittäväältä on jäänyt sisaruspuolia, saavat he yhdessä

täyssisaruksien kanssa osansa siitä, mikä olisi tullut heidän vanhemmalleen. Jos täyssisaruksia ei ole ja vanhemmat ovat kuolleet, saavat sisaruspuolet koko perinnön. Kuolleen sisaruspuolen sijaan tulevat heidän jälkeläisensä.

- III. Jollei 1. ja 2. parenteelissa mainittuja jälkeläisiä ole, saavat perittävän isovanhemmat koko perinnön. Kuolleen isovanhemman perintö menee hänen lapsilleen. (PK 2:1, 2, 3.)

Muut kuin edellä mainitut sukulaiset eivät saa periä. Jos perillisiä ei ole, perintö menee valtiolle. (PK 2:5, 5:1.)

Rintaperillisellä sekä ottolapsella ja tämän jälkeläisellä on oikeus lakiosaan perittävän jälkeen. Lakiosa on puolet lakimääräisen perimisjärjestyksen mukaan tulevan perintöosan arvosta. Oikeus lakiosaan voidaan poistaa perinnöttömäksi tekemisen koskevien säännöksiä täyttyessä. Lakiosaa määrättäessä on pesän varoihin lisättävä perittävän antama ennakkoperintö, sekä sellainen lahja, joka voidaan katsoa tarkoituksensa puolesta testamenttiin rinnastettavaksi. Testamentti on siltä osin tehoton, kun se estää perillistä saamasta lakiosaa jäämistöstä. Perillisen on vedottava testamentin teottomuuteen kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun testamentti on annettu tiedoksi perillisille. Perillinen ei kuitenkaan voi vedota testamentin teottomuuteen, jos hän on perittävän kuoltua luopunut lakiosastaan. (PK 7:1, 2, 3.3, 5.)

KKO:2000:116: ”Perittävä oli määrännyt testamentillaan kaiken jäämistönsä täysin omistusoikeuksin yhdelle rintaperilliselle. Eräät rintaperilliset olivat vaatineet lakiosaansa. Testamentin saajan ei katsottu saaneen pelkän lainvoimaisen testamentin nojalla jäämistöön kuuluneeseen kiinteistöön sellaista omistusoikeutta, jonka perusteella hänelle olisi tullut myöntää lainhuuto. Lainhuutohakemuksessa tuli esittää selvitys paitsi siitä, että testamentti oli lainvoimainen, myös siitä, että rintaperillisen lakiosa oli täytetty tai että oikeus lakiosaan oli menetetty.”

18 vuotta täyttänyt saa määrätä jäämistöstään testamentilla. Alle 18-vuotias saa myös tehdä testamentin, jos hän on tai on ollut naimisissa, 15-vuotias siitä omaisuudesta, jota hänellä on oikeus itse hallita. (PK 9:1.) Testamentilla voidaan testamentinsaajalle antaa omistus-, hallinta- tai käyttöoikeus ja kukin näistä muodostaa oman testamenttityyppinsä. Testamentilla voidaan määrätä kaikesta omaisuudesta tai vain sen murto-osasta. Veronäkökohdan kannalta testamenttia laadittaessa on merkitystä sillä, minkä

tyylisten testamenttien laatii. Omistustestamentilla saadusta omaisuudesta on maksettava täysi vero, kun taas testamentilla saatu hallinta- ja käyttöoikeus ovat perintöverotuksesta vapaita. Perintökaareissa testamenttia koskevat säännökset ovat laadittu, jotta pystytään turvaamaan testamentin tekijän tarkoituksen toteutuminen. (Norri 2017, 94-96.)

3.3 Ulosottokaari

Ulosottokaaren neljännessä luvussa käydään läpi eri velvoitteita, joita on otettava huomioon kuolinpesän osalta. Jos vainajan velasta on toimitettu ulosmittaus, omaisuutta ei saa myydä, ennen kuin kuukausi on kulunut perunkirjoituksesta tai sen määräajan päättymisestä taikka, jos omaisuus on luovutettu pesänjakajan hallintoon, ennen kuin velkojen maksamisesta on tehty perintökaareissa tarkoitettu sopimus tai pesänselvittäjän päätös. Omaisuus voidaan kuitenkin myydä, jos:

- I. hakijalla on panttioikeus omaisuuteen;
- II. kuolinpesän hallinto suostuu myyntiin; tai
- III. omaisuuden arvo alentuu nopeasti taikka omaisuuden hoitokulut ovat korkeat. (UK 4:76.)

Pesäosuuden ulosmittauksessa kuolinpesän osakkaan velasta saadaan ulosmitata hänen oma osuutensa kuolinpesästä. Tässä tilanteessa kuolinpesälle annetaan kirjallinen maksukiello, jossa pesän osakkaita ja pesän hallintoa kielletään luovuttamasta velalliselle perinnönjaossa tulevaa omaisuutta muulle kuin ulosottomiehelle. (UK 4:77.)

KKO:2015:98: "A:n osuus äitinsä B:n kuolinpesästä oli ulosmitattu. Myöhemmin tehtyjen osittaisen osituksen ja perinnönjaon jälkeen kuolinpesään oli jäänyt vain B:n ja lesken yhteisesti omistamat ja heidän yhteisenä kotinaan käytetyn asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet. Leski oli ilmoittanut pitävänsä asunnon perintökaaren 3 luvun 1 a §:n nojalla jakamattomana hallinnassaan. Ulosottomies oli itseoikaisuna peruuttanut ulosmittauksen. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla, ettei itseoikaisulle ollut ollut perusteita."

Korkeimman oikeuden johtopäätöksistä tärkeimpiä huomioita ovat ne, että tässä tilanteessa on kysymys ulosottokaaren säännös osakkaan pesäosuuden ulosmittauksesta ennen perinnönjakoa eikä perintökaaren ulosmittauskiello perinnönjaon jälkeen. Ulosmittaus ei vaikuta lesken oikeuteen pitää kuolinpesään kuuluva asunto jakamattomana

hallinnassaan, koska ulosottomenettelyä voidaan jatkaa vasta, kun lesken hallintaoikeus päättyy. (KKO:2015:98.)

Ulosmitattua kuolinpesän osuutta ei saa myydä, vaan suoritus on otettava siitä osuudesta, joka tulee velalliselle perinnönjaoissa. Velalliselle tullut omaisuus saadaan myydä vasta, kun perinnönjako on lainvoimainen tai se on muuten lopullinen. Perinnöstä luopumisessa velallisen oikeutta perintöön tai testamenttiin ei saa ulosmitata, jos velallinen osoittaa, että hän on:

- I. ”perittävän eläessä luopunut oikeudestaan perintöön perintökaaren mukaisesti;”
- II. perittävän kuoleman jälkeen antanut kirjallisen luopumisilmoituksen tiedoksi kuolinpesälle; tai
- III. ”perittävän kuoleman jälkeen jättänyt luopumisilmoituksen kotipaikkansa maistraattiin tallettamista varten.” (UK 4:79.1, 81.1.)

Sen jälkeen, kun ulosmittauspäätös on tehty, velallinen ei voi hakijaa sitovasti luopua oikeudestaan perintöön (UK 4:81.2).

4 LUOPUMISESTA JA LUOVUTUKSESTA YLEISESTI

Perinnöstä luopuminen voi tapahtua perinnönjättäjän eläessä tai hänen kuolemansa jälkeen tehokkaasti ja muotovaatimuksia noudattaen. Perillinen voi luopua perinnöstä ennen perittävän kuolemaa (ennakkoluopuminen) tai kuoleman jälkeen aktiivisesti (jälkiluopuminen). Perintökaaren 16 luvun mukaan perillinen tai testamentin saaja voi menettää oikeutensa perintöön vanhentumisen johdosta olemalla passiivinen. Tällöin ei ole enää kyse varsinaisesta perinnöstä luopumisesta, vaan perillinen menettää perintöoikeutensa. (Juusola & Määttä 2017.) Luopumisen ohella perillinen voi myös luovuttaa pesäosuutensa eli käytännössä myydä, vaihtaa tai lahjoittaa. Pesäosuuden luovuttaminen on mahdollista vain, jos perillinen on ottanut vastaan perinnön eli ryhtynyt siihen, jolloin siitä luopuminen ei ole enää mahdollista. (Tuunainen 2015, 179-180.)

Kouvolan hovioikeuden ratkaisussa 18.2.2009 S08/420 oli kyse varsinaisesti perinnönjakoa koskevasta riidasta, mutta sen taustalla oli perillisen ylivelkaantumisen vuoksi tapahtunut perinnöstä määrääminen. Tapauksessa perittävä kuoli 1993 ja yksi lapsista oli 1994 perunkirjoituksessa ilmoittanut luopuvansa perinnöstä, mutta todennut, että perintö on menevä sisarusten hyväksi. Perinnönjako aloitettiin vuonna 2004 ja sen yhteydessä tuli riitaa siitä, oliko perillinen luopunut perinnöstään, jolloin perintö kuuluisi luopujan lapsille vai oliko pesäosuus luovutettu lahjana sisaruksille. Perillinen vetosi myös siihen, että lahjaa ei ollut tehty kirjallisesti PK 17:3:n tarkoittamalla tavalla. Koska perillinen oli nimenomaan määrännyt siitä, että perintö menee sisaruksille, ja he olivat ottaneet lahjan vastaan yhteishallinnossa toimimalla, kyseessä oli hovioikeuden mukaan todellinen luovutus. Kirjallisen muodon puuttuminen oli hovioikeuden mukaan korjaantunut osapuolten välillä, koska lahjoittaja ei ollut reklamoinut siitä kohtuullisessa ajassa. (Tuunainen 2015, 185.)

Luopumisen ja luovuttamisen eroa voidaan kuvata siten, että luopuessa sijaantullut taho johtaa oikeusasemansa suoraan perittävältä, mutta perillisen määrätessä oikeudestaan, yleisimmin pesäosuuden luovutuksessa, perintöön oikeuden saava taho johtaa oikeutensa perilliseltä eikä perittävältä. Tällöin luovutuksen osalta voidaan todeta, että perillinen ei enää vetäydy pesästä, kuin hän olisi kuollut ennen perittävää, vaan määrää perinnöstään kuin olisi jo saanut sen perittävältä. (Tuunainen 2015, 160, 165.)

Luopuminen voi olla tehokasta tai tehotonta. Perintöveron näkökulmasta luopuminen on tehokasta, kun luopujasta ei tule perintöverovelvollista, vaan perintöveron suorittamisvelvollisuus siirtyy suoraan sijaantulijalle. Tehottomassa luopumisessa perillinen maksaa perintöveroa koko perintöosuudestaan ja sijaantulijan on maksettava lahjaveroa perintö- ja lahjaverolain 1940/378 1 ja 18 §:n perusteella. Tässä tilanteessa luopujan ja sijaantulijan välille syntyy lahjoitus, josta on maksettava lahjaveroa. (Juusola & Määttä 2017.)

4.1 Tehokas luopuminen

Perinnöstä voi luopua tehokkaasti ryhtymättä pesään ja kun luopuminen on tapahtunut ehdoitta. Tehokkaan luopumisen yhteydessä ei saa millään tavoin vaikuttaa siihen, kenelle perintöosuus menee. Näin ollen luopuja ei saa määrätä omaisuuden jakoperusteista eikä asettaa luopumiselle ehtoja. Luopuminen voi tapahtua vain sijaantulooperillisten hyväksi, jolloin omaisuuden jako määräytyy Suomen jäämistöoikeuden perusteella. Perintövero määrätään sille, joka on suoraan luopujan sijaantuliija. (Juusola & Määttä 2017.) Katso luvun kaksi perintökaaren parenteeliryhmät ja perintö- ja lahjaverolain veroluokat.

Luopuminen on pätevä, jos perillinen hyväksymällä testamentin tai muulla tavoin kirjallisesti ilmoittaa perittävälle luopuvansa perinnöstä. Lakiosaperillinen on kuitenkin oikeutettu lakiosaansa, jollei hän ole saanut siitä kohtuullista vastiketta taikka jollei hänen puolisolleen tahi jälkeläisilleen lain tai testamentin nojalla tule lakiosaa vastaavaa omaisuutta. Perillinen ja testamentinsaaja voi luopua oikeudestaan perintöön perittävän kuoltua, jos he eivät ole jo ryhtyneet sellaisiin toimiin, että heidän voidaan katsoa ottaneen perintö vastaan. (PK 17:1.2, 2a.)

4.2 Tehoton luopuminen

Tehottomassa luopumisessa on tosiasiallisesti kyse perintöosuuden luovutuksesta eli kaupasta taikka pesäosuuden luovuttamisesta lahjana, kun perillinen tai testamentin saaja on vähäiseltäkin osin ryhtynyt kuolinpesään (Juusola & Määttä 2017; Tuunainen 2015, 120). Perillisen on katsottava vastaanottaneen perinnön, jos hän on ottanut pesän hoitoonsa joko yksin tai muiden kanssa, osallistunut perunkirjoitukseen, perinnönjakoon taikka perillisenä muutoin ryhtynyt jäämistöä koskeviin toimiin (PK 16:2.2).

Perinnön vastaanottaminen on vapaamuotoista ja usein vastaanottoahtoa joudutaan arvioimaan perillisen tosiasiallisen toiminnan kautta. Vaikka oikeuskirjallisuudessakin viitataan usein PK 16 lukuun, on perunkirjoitukseen osallistumista vakiintuneesti tulkittu niin, että se ei sellaisenaan tarkoita perinnön vastaanottamista siten, ettei perinnöstä luopuminen olisi enää mahdollista. Perillinen saa vasta perunkirjoituksessa käyttöönsä riittävän informaation luopumispäätöksen tekemiseksi, eikä siksi pelkää perunkirjoitukseen osallistuminen voi johtaa perinnön vastaanottamiseen ilman, että perillisellä olisi siihen muutoin tahtoa. Merkitsevää vastaanottamisen suhteen on perillisen tahto sitoutua perinnön tai testamentin synnyttämiin oikeuksiin, käytännössä tahto määrällä kuolinpesässä olevasta omaisuudesta. (Tuunainen 2015, 163-164.)

Tyypillisiä tehottoman luopumisen tilanteita ovat esimerkiksi perinnöstä osittainen luopuminen, omaisuuden vastaanottaminen pelkästään hallintaoikeudella eikä omistusoikeudella, saajan oikeuden rajoittaminen tai vastikkeen saaminen luovutetusta perintöosuudesta. (Juusola & Määttä 2017.)

Osittainen luopuminen: ”Esimerkki 1: Vainajan omaisuuteen sisältyy osakehuoneisto arvoltaan 2.000.000 euroa ja metsätila arvoltaan 1.750.000 euroa. Perillisiä ovat A ja B. Perinnönjaossa A saa metsätilan ja B osakehuoneiston. Pesän omaisuuden arvo on 3.750.000 euroa ja perillisten laskennallisen perintöosuuden arvo on 1.875.000 euroa. Koska perilliset ovat perinnönjaossa poikenneet laskennallisesta jako-osuudestaan ilman perhevarallisuusosoikeuteen perustuvaa syytä, molemmille määrätään perintövero 1.875.000 eurosta. Sen lisäksi A:n katsotaan antaneen B:lle 125.000 euron suuruisen lahjan, josta B:lle määrätään lahjavero.” (Juusola & Määttä 2017.)

Luopumisen tehottomuutta ja sijaantuloa arvioidaan toisaalta osittain eri tavalla testamentin ja perinnön osalta (Juusola & Määttä 2017).

4.3 Muoto- ja pätemättömyysehdot

Luopuminen on tehtävä kirjallisesti (PK 17:1.2, 2a) ja luopujan on allekirjoitettava luopumisilmoitus (Juusola & Määttä 2017). Luopuminen voidaan ilmoittaa perukirjassa tai erillisellä asiakirjalla. Lakimääräinen edunvalvoja ei voi luopua tai peruuttaa luopumista perintösaannosta ilman holhousviranomaisen lupaa. (Juusola & Määttä 2017.)

Kirjallisen muodon vaatimusta perinnöstä luovuttaessa voidaan pitää sellaisena varsinaisena muotomääräyksenä, jonka noudattamatta jättämisestä seuraisi luopumisen pätemättömyys. Ankaralla luopumisen muodolla suojataan perillisen luopumistahdonilmaisun lopullisuutta. (Tuunainen 2015, 126.)

Sopimus elossa olevan henkilön perinnön jakamisesta on pätemätön, riippumatta siitä, onko se perillisten keskenään tekemä sopimus tai jossa perittävä on mukana (Tuunainen 2015, 32; Norri 2017, 245).

KKO:1985-II-129: ”A ja B olivat luovuttaneet kauppakirjalla C:lle ja D:lle kiinteistön seuraavin ehdoin: Kauppahinta tuli suorittaa viidelle A:n ja B:n sukulaiselle vuoden kuluessa siitä, kun kiinteistön omistusoikeus siirtyisi C:lle ja D:lle. Kauppaan sisältyi kaikki irtain omaisuus, mikä A:n ja B:n kuoltua oli jäljellä. Omistus- ja hallintaoikeus luovutettuun omaisuuteen siirtyi C:lle ja D:lle A:n ja B:n kuoleman jälkeen. Ään.

Katsottiin olevan ilmeistä, että kysymyksessä oli PK 17 luvun 1 §:n 1 mom:ssa tarkoitettu elossa olevan henkilön jäämistöä koskeva pätemätön sopimus ja ettei lainhuudon hakijoiden saanto siten ollut laillinen.”

Testamentin tekeminen on perintökaaressa säädetty ainoaksi tavaksi, jolla perittävä voi eläessään määrätä perintönsä jakautumisesta. Ennakkoluopuminen tarjoaakin perittäväälle mahdollisuuden järjestellä perimystä testamentilla, koska ennakkoluopuneen rintaperillisen osuus on testamentilla määrättävissä. (Tuunainen 2015, 33; Norri 2017, 245.)

5 MUITA LUOPUMISEN TAPOJA

5.1 Testamentista luopuminen

Kun testamentinsaaja ottaa testamentin vastaan kokonaisuudessaan, hänelle määrätään perintöveroa vainajan kuolinhetken omaisuuden perusteella. Testamentinsaajalle syntyneen oikeuden sisällön ja laajuuden määrittäminen vaatii usein testamentin tulkin-
taa ja vainajan tahdon selvittämistä sekä testamentin täyttämisedellytyksien määrittä-
mistä. Testamentilla ei voida ohittaa lakiin perustuvia testamenttia vahvempia oikeuksia
vainajan varoihin, kuten velkojan suoja, lesken avioliittolain 13.6.1929/234 mukaisia
oikeuksia tai lakiosaoikeutta. (Juusola & Määttä 2017.)

Testamentista ja perinnöstä luopumista arvioidaan pääosin samoin periaattein (Juusola
& Määttä 2017). ”Perintöverotuksessa on vakiintuneesti noudatettu sääntöä, jonka mu-
kaan osittainen perinnöstä luopuminen ei vaikuta luopujan velvollisuuteen suorittaa
perintöveroa koko perintöosuudestaan. Osittainen perinnöstä luopuminen katsotaan
perintöön ryhtymiseksi, jolloin luopujaperilliselle määrätään perintövero koko perintö-
osuudestaan osittaisesta luopumisesta huolimatta.” Tästä poiketen, osittaista testa-
mentista luopumista ei ole katsottu testamenttisaantoon ryhtymiseksi ja näin ollen luo-
puja vapautuu suorittamasta perintöveroa siitä osasta saantoa, josta hän on luopunut.
(Määttä & Salminen 2014.) Testamentista luopuja ei voi vaikuttaa millään tavalla siihen,
kenelle luopumisen kohteena oleva omaisuus menee. Sijaantulo-oikeus ratkaistaan
jäämistöoikeuden ja testamentin tulkinnan kautta. (Juusola & Määttä 2017.)

*Osittain luopuminen: ”Esimerkki 2: Pesässä on varoina maatila, jossa on
metsää, peltoa ja talouskeskus asuinrakennuksineen sekä osakehuoneis-
to. Perillisinä ovat A ja B. Perillinen A saa testamentilla koko maatilaa ja
perillinen B saa testamentilla osakehuoneiston. A ottaa testamentilla vas-
taan metsän, mutta luopuu testamentista muilta osin. A:n sijaantuloperilli-
siä ovat lapset C ja D. A:lle määrätään perintövero metsän arvosta sekä
C:lle ja D:lle perintövero A:n luopumasta omaisuudesta. B:lle määrätään
perintövero osakehuoneistosta.” (Juusola & Määttä 2017.)*

Testamentinsaaja voi halutessaan ottaa vastaan vain hallintaoikeuden omistusoikeu-
den sijaan, jolloin hänen maksettavakseen ei tule lainkaan perintöveroa. Sijaantulijat

suorittavat omistusoikeudestaan perintöveroa, jonka määrittämisessä otetaan huomioon hallintaoikeusvähennys. (Juusola & Määttä 2017.)

Omistusoikeudesta luopuminen: *”Esimerkki 4: Esimerkin 2 mukaisessa tilanteessa A päättää ottaa testamentilla vastaan hallintaoikeuden maatalan asuinrakennukseen ja luopuu muilta osin testamentista. C ja D saavat omistukseensa koko maatalan, josta heille määrätään perintövero. Heidän perintöverotuksessaan vähennetään A:n hallintaoikeuden arvo asuinrakennuksen osalta. A:lle ei määrätä perintöveroa lainkaan.”* (Juusola & Määttä 2017.)

Eräissä tilanteissa voi kuitenkin olla epäselvää, onko jäämistöosuus saatu perintönä vai testamentilla. Oikeuskäytännössä saanto on katsottu perinnöksi, jos perilliselle on testamentilla määrätty hänen lakimääräistä perintöosuutta vastaava osa jäämistöstä. Tässä tilanteessa testamentilla ei ole ollut vaikutusta saajansa asemaan perillisenä. (Määttä & Salminen 2014.)

KHO 3.2.2009 T 256: ” A oli äitinsä ainoa lakimääräinen perillinen. Äidin tekemän testamentin mukaan A sai omistusoikeuden kaikkeen omaisuuteen. Sen lisäksi testamentti sisälsi ainoastaan A:n aviopuolison avio-oikeutta koskevan määräyksen. Kun tällä avio-oikeutta koskevalla määräyksellä ei ollut sellaista vaikutusta A:n asemaan perillisenä, että A:n perintöverotuksessa voitaisiin katsoa vastaanottavan perinnön testamentinsääjälä eikä suoraan lakimääräistä perimystä koskevien säännösten nojalla, niin, mikäli A pidätti hallintaoikeuden asunto-osakkeeseen ja kiinteistöön, hänen oli katsottava ryhtyneen perintöön ja omistusoikeudesta luopuminen asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden ja kiinteistön osalta kahden lapsen hyväksi oli katsottava A:lta tulleiksi lahjoiksi lapsille. Ennakkoratkaisu. Perintö- ja lahjaverolaki 1, 5 ja 33 a §.”

Sen sijaan, jos testamentilla on varallisuusvaikutus perillisen perintöoikeudelliseen asemaan, katsotaan saanto testamenttisaantona, jolloin myös osittainen luopuminen testamentista on mahdollista. KHO:n ratkaisussa 2009:104 testamentti muutti riittävästi perillisten perintöoikeudellista asemaa. (Määttä & Salminen 2014.)

KHO:2009:104: ”A oli puolisonsa B:n kanssa tekemässään testamentissa määrännyt muun ohella, että mikäli A kuolee ensiksi saavat kaiken hänen varallisuutensa täydellä omistusoikeudella - sen jälkeen kun B:lle tuleva

tasinko on maksettu - rintaperilliset eli lapset C, D ja E niin, että kunkin osuus on yhtä suuri. Testamentissa oli lisäksi määrätty, että testamentinsaajilla oli myös oikeus ottaa testamentti halutessaan vastaan joko osaksi tai kokonaan perintökaaren 12 luvun tarkoittamana käyttöoikeustestamenttina, jolloin omistusoikeus varallisuuteen tältä osin oli menevä testamentinsaajan sijaan tuleville rintaperillisille. C oli testamentin ilmaiseman tahdon ja valintaoikeuden perusteella ottanut vastaan testamenttiosuudestaan kahdeksan kymmenesosaa (8/10) omistusoikeudella ja kaksi kymmenesosaa (2/10) käyttöoikeudella sekä D oli vastaanottanut testamenttiosuuteensa ainoastaan käyttöoikeuden. Käyttöoikeuden alaisen omaisuuden omistusoikeus oli testamentin mukaan mennyt C:n ja D:n rintaperillisille, jotka olivat heidän sijaantulooperillisiään ja joita oli siltä osin kuin he olivat saaneet omistusoikeuden perintöverotettu A:n jälkeen.

Perintö- ja lahjaverolain 33 a §:n veronkiertosäännöstä ei voitu soveltaa A:n testamenttiin. A:n rintaperillisten saannot olivat testamenttisaantoja. Koska C ja D olivat ilmoittaneet vetoavansa testamenttiin vain osittain ja kun heidän ryhtymisensä oli rajoittunut vain siihen määrään, jonka he olivat ilmoittaneet vastaanottavansa, he olivat tehokkaasti luopuneet osittain testamentista. Perintö- ja lahjaverolaki 1 § 1 momentti, 2 § 2 momentti, 5 §, 6 § ja 33 a §.”

Kun testamentista luovutaan vain osittain, tulee verotusta varten toimittaa vapaamuotoinen selvitys siitä, millaisen oikeuden testamentti on testamentinsaajalle luonut ja mihin osaan testamentista hän on ryhtynyt. Tällaisessa selvityksessä tulee ottaa huomioon myös testamenttia vahvemmat oikeudet ja niiden täyttyminen sekä testamentin oikeanlainen tulkinta. (Juusola & Määttä 2017.)

5.2 Ennakkoluopuminen

Ennakkoluopuja on yleensä lakiosaperillinen, sillä muut perilliset perittävä voi testamentilla vapaasti syrjäyttää perimysjärjestyksestä. Ennakkoluopuminen on kuitenkin aina käytännössä riskioikeustoimi, kun perillisillä ei voi olla tarkkaa tietoa siitä, mikä perittävän varallisuus on hänen kuollessaan. Tämä on yksi syy siihen, miksi luopumiselta vaaditaan tiettyä muotoa. Näin varmistetaan se, että luopuminen on aidon ja vakaan harkinnan seuraus. (Tuunainen 2015, 130, 136.)

Perinnöstä luopuminen, ennen perittävän kuolemaa, tapahtuu hyväksymällä perittävän toisen hyväksi tekemä testamentti tai toimittamalla perittäväälle kirjallinen ilmoitus perinnöstä luopumisesta. Luopumisen ilmoittamisen osalta ei vaadita mitään muotoon sidottua todisteellisuutta, mutta luopujan on tarvittaessa pystyttävä näyttämään toteen, että perittäväälle on ilmoitettu luopumisesta. (Tuunainen 2015, 123; Juusola & Määttä 2017.)

KKO:1968-II-23: ” Kun A oli hyväksynyt B:n tekemän testamentin, jolla hänet oli suljettu pois perinnöstä B:n jälkeen, ja sitoutunut olemaan sitä moittimatta, A:n perillisillä ei ollut oikeutta vaatia B:n myöhemmän testamentin, joka ei sisältänyt ensin mainittuun testamenttiin muutosta A:n perintöoikeuden kohdalta, julistamista tehottomaksi.”

Jotta luopuminen voidaan katsoa tehokkaaksi, on rintaperillisen tai hänen läheisensä kuitenkin saatava ennakkoluopumisesta kohtuullinen korvaus. Niin kauan, kunnes selviää, onko lakiosaperillinen tai laissa mainittu läheinen saanut lakiosaa vastaavan korvauksen, lakiosaperillinen on PK 18:1.2 perusteella riidanalaisuussäännön mukaisesti pesän osakas. Tämän aseman turvin lakiosastaankin luopunut perillinen saa pätemättömyysväitteensä tehokkaasti tutkittavaksi. (PK 17:1, 18:1.2; Tuunainen 2015, 128, 136, 144; Juusola & Määttä 2017.)

5.3 Henkivakuutuskorvauksesta luopuminen

Kuoleman perusteella saadusta henkivakuutuskorvauksesta voi luopua samoin edellytyksin kuin perinnöstä tai testamentista. Vakuutuskorvauksista voidaan ottaa vastaan vain osa, jos niitä ei ole maksettu kuolinpesälle. Tehokas luopuminen edellyttää, että luopuja ei vaikuta millään tavalla siihen, kenelle edunsaajan vastaanottamaton osuus maksetaan. Vakuutuksenottaja voi itse määrätä vakuutuskorvauksen edunsaajan. (Juusola & Määttä 2017.)

Perintö- ja lahjaverolakia kevennettiin vuoden 2017 alussa ja samalla henkivakuutuksen lähiomaisten osittainen verovapaus poistettiin. Vakuutusten kuolintapauskorvaukset ovat siten yksi omaisuuserä perintöveroa määrättäessä. Muiden kuin vakuutetun lähiomaisten osalta verotukseen ei tullut muutoksia ja heille korvaus on jatkossakin pääomatuloveron alaista tuloa. (Rusanen 2018.)

5.4 Tasinkoetuoikeudesta luopuminen

Osituksen perusteena voi olla joko puolison kuolema tai avioero. Kummassakin tilanteessa osapuolten oikeudet poikkeavat hieman toisistaan. (Juusola & Määttä 2017.) Jäämistöosituksesta KHO on linjannut, että jos vähemmän omistava leski luopuu *tasinkosta* eli tasoituserästä kohtuullisen ajan kuluessa perillisen hyväksi ja samalla kasvat-
taa perillisten perintöosuutta, ei luopumista katsota lahjoitukseksi. Perillisen katsotaan saaneen omaisuuden perintöoikeutensa perusteella ja hänelle on määrättävä siitä perintöveroa. (KHO:1977-B-II-616.)

Jäämistöoikeudessa tasingon suorittamisvelvollisuus riippuu siitä, kumpi puolisoista on osituslaskelman mukaan maksuvelvollinen. Jos ensiksi kuolleen puolison avio-oikeuden alaisen omaisuuden säästö on suurempi kuin lesken, hänen perillistensä on suoritettava tasinkoa leskelle. Päinvastaisessa tilanteessa pätee *tasinkoprivilegi*. Leskellä ei ole velvollisuutta luovuttaa omaisuuttaan kuolleen puolison perillisille. (Karttunen, Laasanen, Sippel, Uitto & Valtonen 2012, 701.)

Jos lesken avio-oikeuden alainen omaisuus on suurempi ja leski kieltäytyy AL 103 §:n nojalla olla luovuttamatta tasinkona omaisuutta ensin kuolleen puolison perillisille, on käytetty oikeus merkittävä perukirjaan. Jos ositusta ei olla ehditty toimittaa ennen tasinkoetuoikeuteen vedonneen lesken kuolemaa, syntyy ensin kuolleen puolison perillisille perintöoikeus tasinkoon. Jos leski kuitenkin päättää olla vetoamatta tasinkoetuoikeuteensa, saa vainajan perilliset tasinkona omaisuutta, jonka ei katsota olevan veronalainen lahja. (Juusola & Määttä 2017.)

5.5 Hallintaoikeudesta luopuminen

Eloonjäänyt puoliso saa pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunnon ja tavanmukaisen asuinraitaimiston, jollei kodiksi sopivaa asuntoa sisälly eloonjääneen puolison varallisuuteen. Hallintaoikeuden arvo saadaan vähentää verovelvolliselle tulevan omaisuuden arvosta siltä osin kuin hallintaoikeus koskee edellä tarkoitettua asuntoa ja asuinraitaimistoa. (PerVL 2:9.3; PK 3:1a.2.)

Verotuksellisesti on merkittävää, onko leski tosiasiallisesti tarkoittanut käyttää asumisoikeuttaan. Jos pian kuoleman jälkeen asunto myydään, ei lesken voida katsoa käyttäneen hyväkseen asumisoikeuttaan eikä perintöverotuksessa hyväksyttyä hallintaoikeus-

vähennystä. Luopumisen lahjaverotus tulee kysymykseen, jos oikeuden käyttö on aidosti aloitettu, mutta oikeudesta on myöhemmin luovuttu vastikkeetta. Asunnon siirtyessä osittain tai kokonaan osituksen jälkeen kuolinpesälle ja mahdollisesti jaetuksi osakkaille, osituksen tai jaon jälkeistä hallintaoikeudesta luopumista verotetaan lahjana. PerVL 9 §:n 1 momentin mukaan Lahjaverotusta toimittaessa hallintaoikeudesta luopuminen arvostetaan luopumishetken mukaiseen käypään arvoon. (KHO:1989-B-565; Juusola & Määttä 2017.)

Hallintaoikeuden voi saada erityistestamentilla. Hallintaoikeustestamentti voidaan täyttää vain siltä osin kuin se ei loukkaa sitä vahvempia oikeuksia kuten velkojien suoja, lesken asumissuoja, lesken oikeutta tasinkoon ja rintaperillisten oikeutta lakiosaan. Testamentin väistyy, kun se on ristiriidassa sitä vahvempien oikeuksien kanssa. Tällöin ei ole kysymys oikeudesta luopumisesta. (Juusola & Määttä 2017.)

Hallintaoikeuden pidättäminen tai siitä testamentilla määrääminen alentaa perintö- tai lahjaveron määrää. Kun hallintaoikeudesta luovutaan vastikkeettomasti, katsotaan se veronalaiseksi lahjaksi. Lahjaverosta on vastuussa omaisuuden omistaja. Vastikkeellinen luopuminen käsitellään luovutusvoittoveroa koskevien säännösten mukaan. (Juusola & Määttä 2017.)

5.6 Luopumisen peruuttaminen

Jotta luopuminen perinnöstä määrämuotoisena oikeustoimena on pätevä, vaatii se perillisen aktiivista tahdonilmaisua. Luopumiseen voi kuitenkin liittyä oikeustoimille ominaiseen tapaan erinäisiä virheitä, joilla luopumisen pätevyyttä voidaan kyseenalaistaa. Luopumisen pätevyyttä arvioitaessa on hyvä muistaa, että perinnöstä luopuminen edellyttää ylipäättään oikeustoimikelpoisuutta. (Tuunainen 2015, 225.)

Perinnöstä luopuminen on yksipuolinen oikeustoimi, johon voidaan soveltaa pätemättömyyttä tarkasteltaessa OikTL 3 lukua. Luopunut perillinen voi pyrkiä riitauttamaan luopumisen pätevyyden väittäen, että hän on erehtynyt tai häntä on erehdytetty luopumaan oikeudesta kuolinpesässä. Luopumiseen liittyvä tieto tai seuraamus on voinut olla perillisen itse hankkimaa tietoa tai se on voitu antaa hänelle virheellisenä. Luopuja on voinut ymmärtää saamansa tiedon väärin, eikä tiedon antaja tai sijaantulija korjaa havaitsemaansa väärinkäsitystä. Luopujalle on voitu tarkoituksellisesti antaa väärää tietoa mahdollisen sijaantulijan taloudellisen hyödyn kannalta tai perillinen on voitu

myös pakottaa luopumaan perinnöstä. Pätemättömyyden ohella myös muu oikeustoimen virhe, kuten edellytysten raukeaminen ja motiivierehdys, on mahdollinen. (OikTL 3; Tuunainen 2015, 226, 228.)

Lähtökohtaisesti yksipuolisen oikeustoimen peruuttaminen ei ole tehokasta vastapuolen selonoton jälkeenkään. Sikäli kun peruuttaminen ei perustu sopimukseen, se on käytännössä tapa ilmaista peruuttajan puolella oleva ja hänestä johtuva pätemättömyysperuste. (Tuunainen 2015, 230.)

5.6.1 Ennakkoluopumisen peruuttaminen

Kun kirjallinen luopumisilmoitus on annettu perittävän tietoon, luopuminen ei ole enää yksipuolisesti peruutettavissa. Perittävän ei tarvitse myöntyä luopumisen peruuttamiseen. Perittävä voi kuitenkin hyväksyä perillisen pyynnön mitätöidä ennakkoluopuminen tai tehdä lakimääräisen perimyksen palauttavan testamentin luopujan hyväksi taikka tehdä luopumisen peruuttamissopimus. (Tuunainen 2015, 231-232.)

Vaikka perilliselle olisi maksettu lakiosaa vastaava osuus, joka palautettaisiin perittäväälle, saadun korvauksen lahjaverotus ei mitätöidy. Palautuksessa on kyse uudesta oikeustoimesta eli lahjasta perilliseltä perittäväälle. (Juusola & Määttä 2017.)

5.6.2 Jälkiluopumisen peruuttaminen

Tehokkaan jälkiluopumisen tapahduttua jäämistösaanto on jo siirtynyt sijaisperilliselle, jolloin on jo selvää, että luopuja ei voi tässäkään tilanteessa vapaasti ja yksipuolisesti peruuttaa luopumistaan. Nyt kyse onkin siitä, onko luopujalla jokin relevantti pätemättömyysperuste, johon hän voisi vedota. Luopumisoikeustoimen osapuolet voivat kuitenkin sopimuksin pyrkiä sellaiseen lopputulokseen, ettei luopumista oteta huomioon ja luopuja palaa kuolinpesän osakkaaksi. (Tuunainen 2015, 231-232.)

Jos pätemättömyysperuste on olemassa, voidaan luopumisen peruuttaminen hyväksyä ja luopuja palaa perillisasemaansa. Verotusratkaisut muutetaan palautuneen tilanteen mukaisiksi. Perusteen olemassaolo tulee todeta pesänjakajan toimesta tai kanneteitse tuomioistuimessa. Vasta lainvoimaisen päätöksen jälkeen verotusta voidaan muuttaa. (Juusola & Määttä 2017.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ihmisten keski-ikä nousee kaiken aikaan, jolloin yhä useammin on edessä tilanne, että perinnönjättäjän kuollessa hänen lapsena ovat jo eläkeikäisiä ja todennäköisesti vaikiinnuttaneet taloudellisen asemansa ja tästä syystä eivät tarvitse perintöä. Lapsenlapset vuorostaan ovat joko opiskelemassa tai perhettä perustamassa ja heidän tulo- ja elintilansa ovat selvästi heikompia, jolloin he hyötyisivät perinnöstä huomattavasti. Tällöin on usein järkevää siirtää perintö sukupolven yli. Sukupolven ylitys normaalisti tarkoittaa sitä, että perillisen jälkeläiselle annetaan ennakkoperintönä omaisuutta ja perillinen sitä vastaan luopuu perintöosastaan. (Norri 2017, 249-250; Kangas 2018, 315-316.)

Useimmiten perintösaanto johtaa saajansa varallisuuden kasvuun, muttei aina, nimitäin saadulla omaisuudella voi olla vain tunnearvoa tai saadun omaisuuden hoitokulut voivat olla suuremmat kuin sen arvo taikka siitä saatava tuotto. Toisaalta etuus voi olla käyttö- tai hallintaoikeus tiettyyn esineeseen. Tällaisesta oikeudesta on sen saajalle käyttöhyötyä, mutta sen muuttaminen rahaksi voi olla joko testamenttimääräyksien vuoksi kiellettyä tai puuttuvien markkinoiden vuoksi mahdotonta. Mikäli perintönä saatu omaisuus on muutettavissa rahaksi tai perintö on tilvaroja, perillinen voi helposti maksaa velkojaan perintönä saamallaan varoilla. (Tuunainen 2015, 3.)

Kuoleman johdosta tapahtuvaan omistajanvaihdokseen liittyy saajan velvollisuus maksaa perintöveroa. Perintö- ja lahjaveron oikeutuksesta on käyty vilkasta keskustelua ja veromuotoa on pidetty epäoikeudenmukaisena sen vuoksi, että yleensä perinnön saaminen ei välttämättä lisää perinnönsaajan reaalista maksukykyä. Perillisten on maksettava perintöveroa siinäkin tapauksessa, kun kuolinpesän selvitys on kesken ja perillisille ei ole vielä tilitetty heidän jako-osuuksiaan kuolinpesästä. Jos vielä perillisen saaman omaisuuden realisoimisesta aiheutuu luovutusvoittoveroa, voi suurin osa perillisen saamasta jako-osuudesta kulua veroihin. (Kangas 2018, 315.)

Kuolema ja siihen liittyvät velvollisuudet eivät suomalaisessa kulttuurissa ole kovinkaan hyvin esillä. Kuolemaa pidetään pelottavana asiana, joka työnnetään pois mielestä ja arkielämästä. Kuitenkin jos vertaa esimerkiksi Keski- ja Etelä-Euroopan valtioihin, suurimassa osasta maista hautajaiset otetaan niin sanottuina ilojuhlina vastaan, joissa viini virtaa ja vainajaa muistellaan ilon kautta. Suomessa hautajaiset ovat lähes poikkeuksetta surujuhlia, joissa ei montaa naurun pirskahdusta kuule. Osittain tästä syystä tietous juurikin perintöverotusta kohtaan ei ole kovinkaan korkealla tasolla ja verotukseen

liittyvistä asioista aletaan ottaa selvää vasta kuoleman tultua. Uskon, että monessa tilanteessa katkerilta perintöveroseuraamuksilta oltaisiin pystytty välttämään, jos perintöverosuunnittelua oltaisiin tehty etukäteen tai omaiset olisivat edes olleet tietoisia luopumismahdollisuuksista.

Maailma muuttuu koko ajan entistä enemmän ja elämme jo nyt kulutusyhteiskunnan aikaa. Monelle säästäminen on edelleen tärkeää, mutta esiin on jo nyt tullut joukko ihmisiä, joiden tarkoituksenaankaan ei ole kerätä varallisuutta, vaan kuluttaa sitä tulojen sallimissa rajoissa. Pikavippi yritykset elää kulta-aikaa, kun ihmiset kuluttavat välillä yli varojensa. Velkaantuminen ja ulosottokierre ei enää tunnu olevan niin paha sana kuin kuolema. Moni velkaantunut ihminen ei välttämättä tiedä ennakkoluopumisen mahdollisuudesta ennen mahdollista ulosottoa. Toisaalta maksuhaluisilla maltillisesti velkaantuneilla ihmisillä olisi onnenpotku saada rahallinen perintö, mutta usein vainajan varallisuudesta suurin osa on asunnossa kiinni, johon leski saa jäädä asumaan ja perinnön realisoimisessa voi mennä aikansa. Lisääntynyt velkaantuminen ajaa väistämättä miettimään, lähteekö valtion perintö- ja lahjaverokertymät lievään laskuun vuosikymmenien päästä? Tunteeko ihmiset tarpeelliseksi säästää perinteisen omakotitalon verran vai lelläänkö tulevaisuudessa vuokralla, jotta voidaan mahdollistaa kuluttaminen. Vai onko suomalaiset niin perinteisiin tottuneita, että nyt ja tulevaisuudessa varallisuutta kerätään aina omistusasuntoon ja pahan päivän varalle.

Yleisesti tarkasteltuna verot herättävät ihmisissä kielteisen mielikuvan, onhan se jostakin pois, mitä saadaan. Perintövero nähdään tuplaverotuksena ja siitä syystä se herättää ihmisissä niin voimakkaita tunteita. Opinnäytetyötäni aloittaessa suhtauduin itsekin perintöveroon suhteellisen kielteisesti juurikin tuplaverotuksen näkökulmasta. Erityisesti valtion talouden kannalta tarkasteltuna perintö- ja lahjaverojen suuruinen aukko verotuloissa on suuri. Kuten eduskunnan täysistunnossa esitetyissä puheenvuoroissakin mainittiin, tämän hyvinvointivaltion on kerättävä tarvittavat varat jostakin. Perillinen ei ole perittävään omaisuuteen käyttänyt hikipisaraakaan, vaan perittävä on sen työllään maksanut. Se on totta, että perintö- ja lahjaverolaki on paikoitellen liian ankara ja osittain sitä olisi hyvä muuttaa. Perintöverosuunnittelu on kuitenkin jokaisen kansalaisen käytettävissä oleva etuus, jonka avulla verotaakkaa voi huomattavasti pienentää. Ongelmana lähtökohtaisesti on se, että tieto on osin vaikeaselkoisesti haettavissa, luettavissa ja ymmärrettävissä. Kun tietoa ei ole, sitä ei osata hyödyntää.

Mutta kannattaako lopulta perintöä edes jättää? Elämän varrella löytyy mahdollisuuksia siirtää verovapaasti omaisuutta. Esimerkiksi vuoden 2018 verovapaan lahjan raja on

4999 euroa, jolloin jokaiselle rintaperilliselle vanhemmat voivat kolmen vuoden aikana lahjoittaa verovapaasti yhteensä jopa 9998 euroa. Vaihtoehtoja löytyy, kun niitä osaa etsiä. Tutkimukseni aihe tulee koskettamaan tulevaisuudessa monia perillisiä suurten ikäluokkien vanhetessa. Tämän työn pohjalta jokaisella kansalaisella, on mahdollisuus ja ymmärrys siihen mitä tehokas perinnöstä luopuminen vaatii ja millaisia hyötyjä se mahdollisesti tuo. Lopuksi on kuitenkin hyvä huomata se, että opinnäytetyön johtopäätökset eivät koskaan voi olla täysin arvovapaita, koska niihin liittyvät kirjoittajan omaksumat käsitykset luotettavasta tiedosta ja todellisuudesta (Metsämuuronen 2001, 7).

LÄHTEET

Avoliittolaki 13.6.1929/234. Annettu Helsingissä 13.6.1929. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>.

Eduskunnan täysistunto. 2018. Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2018 vp. Viitattu 28.11.2018 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PoytakirjaAsiakohta/Sivut/PTK_99+2018+3.aspx.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita.15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Huovari, J.; Kiander, J. & Volk, R. 2006. Väestörakenteen muutos, tuottavuus ja kasvu. Pelleron taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja nro: 198. Viitattu 26.9.2018 https://media.sitra.fi/2017/02/27173837/VC3A4estC3B6rakenteen_muutos-2.pdf.

Husa, J.; Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. 2., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Juusola, S. & Määttä, T. 2017. Luopumiset perintö- ja lahjaverotuksessa. Viitattu 1.10.2018 <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60797/luopumiset-perintö--ja-lahjaverotuksessa/#3.2-osittainen-luopuminen>.

Kangas, U. 2018. Perhevarallisuusosoikeus. 3., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Kansalaisaloite. 2018. KAA 6/2018 vp. Perintö- ja lahjaverosta luopuminen. Viitattu 28.11.2018 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/KAA_6+2018.pdf.

Karttunen, T.; Laasanen, H.; Sippel, L.; Uitto, T. & Valtonen, M. 2012. Juridiikan perusteet. Helsinki: Sanoma Pro.

KHO:1977-B-II-616

KHO:1989-B-565

KHO:2009:104

KHO 3.2.2009 T 256

KKO:1968-II-23

KKO:1985-II-129

KKO:2000:116

KKO:2015:98

Laki varallisuusosoikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228. Annettu Helsingissä 13.6.1929. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290228>.

Lassila, J.; Määttä, N. & Valkonen, T. 2007. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 10/2007. Ikääntymisen taloudelliset vaikutukset ja niihin varautuminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Metsämuuronen, J. 2001. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Metodologia-sarja 1. Helsinki: International Methelp.

Määttä, T. & Salminen, J. 2014. Osittainen testamentista luopuminen eräissä tilanteissa. Viitattu 3.12.2018 https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/47692/osittainen_testamentista_luopuminen_era/.

Norri, M. 2017. Perintö ja testamentti: Käytännön käsikirja. Helsinki: Alma Talent.

Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378. Annettu Helsingissä 12.7.1940. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1940/19400378>.

Perintökaari 5.2.1965/40. Annettu Helsingissä 5.2.1965. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040>.

Rusanen, P. 2018. Henkivakuutus ja kuolintapauskorvaus – mikä muuttui 2018 alusta? Viitattu 3.12.2018. <https://op.media/talous/sijoittaminen/henkivakuutus-ja-kuolintapauskorvaus-mika-muuttui-2018-alusta-7014295bc3c54129bc0db62269941da8>.

Tenhunen, S. 2011. Käsikirja oikeudellisen tiedon hakijoille. Kansallisen ja eurooppaoikeuden keskeiset informaatiolähteet. Helsinki: WSOYpro.

Tilastokeskus 2017. 002 – Verot ja veronluonteiset maksut, verot nimikkeittäin 1975-2017. Viitattu 4.12.2018 www.stat.fi > tilastot > julkinen talous > verot ja veronluonteiset maksut > 2017 > verokertymä kasvoi 2,0 prosenttia vuonna 2017 > Tietokantataulukot ja niiden muuttujat > 002 – Verot ja veronluonteiset maksut, verot nimikkeittäin 1975-2017.

Tilastokeskus 2012. Uudet sukupolvet ovat edeltäjiään vauraampia. Viitattu 26.9.2018 https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-03-12_011.html?s=2.

Tuunainen, P. 2015. Perintö, testamentti ja velka. Väitöskirja. Oikeustieteellinen tiedekunta. Helsinki: Talentum.

Ulosottokaari 15.6.2007/705. Annettu Helsingissä 15.6.2007. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070705>.